

РЕЦЕНЗИЯ

от професор доктор Юрий Петров Търкаланов

на дисертационния труд
на Ерол Салиев Буюклиев

на тема

„Конфликтите в Южна Азия в началото на ХХІ век и влиянието
им върху регионалната сигурност”,

представен за придобиване на образователната и научна степен
„доктор“

в област на висшето образование 9. “ Сигурност и отбрана“,
професионално направление 9.1. „Национална сигурност“

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Представеният за рецензиране дисертационен труд засяга проблем – конфликтите в Южна Азия (ЮА), който има съществено значение за сигурността в световен мащаб, особено на фона на икономическия възход на някои от страните от този и прилежащите региони и наличието на ядрено оръжие. Не можем да не отчетем нарастващата тежест на ЮА в световните дела и световния баланс на силите. В глобалния свят процесите даже и в по-отдалечени региони могат да генерират несигурност, която да ни засяга в една или друга степен.

В този контекст можем да оценим актуалността и значимостта на дисертационното изследване. В региона на ЮА се запазват редица конфликти, които, както посочва авторът, се хронифицират, мултиплицират се в съседни региони и се проектират на глобално ниво. Значимостта на региона за сигурността в различни измерения предопределя и значимостта на изследването, както и необходимостта от изграждането на наше отношение и наши решения спрямо протичащите там процеси.

Прегледът на публикациите, който авторът прави, показва, че в българската литература въпросите, свързани с конкретната темата на дисертацията, са сравнително слабо засегнати, което е свидетелство за нейната навременност и полезност.

2. Обща характеристика на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертацията е разработена на базата на сполучливо очертана изследователска рамка. Обект на изследване са актуалните конфликти в ЮА, които оказват влияние върху глобалната и регионалната сигурност. Предмет са интересите и конфликтните отношения на държавните и недържавните играчи в Южна Азия. Целта насочва към разкриване и

структуриране на сложните отношения между различни актори, които създават несигурност в региона. Задачите съответстват на целта и създават предпоставки за получаване на научни резултати.

Формулирана е работната хипотеза, че (обобщено) конфликтите в региона са резултат от динамични, противоречиви и променливи отношения; върху тях влияят съвременните геополитически процеси; те представляват сериозна заплаха за глобалната и регионалната сигурност с деструктивни последици. Хипотезата е логична и правдоподобна, но би могла да бъде допълнително конкретизирана, доколкото всеки конфликт или съвкупност от конфликти по принцип отговарят на посочените в нея допускания.

Направени са необходимите ограничения в пространствен (за региона) и проблемен аспект.

Дисертацията представлява преди всичко теоретично изследване на базата на богат литературен материал. Изследователският инструментариум е подбран в съответствие със спецификата на разглежданата материя. Разчита се преди всичко на качествени методи като анализ и синтез, исторически анализ, системен и факторен анализ, анализ на документи. Проучени са голям брой информационни източници с различен характер – както теоретични разработки, така и текущи анализи на обстановката в региона. Докторантът е създавал собствена база данни по темата. Използван е и специфичен метод на изследване на проблеми и случаи „Case study“.

Дисертацията е изпълнена в класическата рамка (три глави, увод, заключение, списък на използваната литература), която дава възможност да се изложат пълно резултатите от научния анализ. Обемът е от 196 страници.

Първата глава е посветена на проблематиката, покриваща обхвата на обекта на изследване. В първия параграф се излагат и се систематизират

различни подходи в разбирането за същността и съдържанието на конфликтите. Във втория параграф се очертават и обосновават границите на региона на изследване, като се използват теоретични знания за регионите и регионализацията в анализа по сигурността. Съществена част от главата е описание и анализ на най-важните конфликти в ЮА. Потвърждава се авторското виждане за многосъставността и сложността на конфликтите.

Втората и третата глава са свързани с предмета на изследване. Във втората се прави заявка за използване на инструментите на геополитическия анализ. Логично се изяснява геополитическото значение на региона и отражението на основните световни геополитически тенденции върху отношенията в ЮА. Съществено място се отделя на систематизацията на влиянието на външните фактори. В последния параграф авторът отново се връща към конфликтите в региона в разглеждания контекст.

Третата глава разглежда отражението на конфликтите върху сигурността и стабилността в региона. На фона на една визия за глобалната среда за сигурност авторът отново се връща към тенденциите в развитието на конфликтите. Значително място е отделено на последиците от конфликтите както върху регионалната сигурност, така и в по-широк план.

В последния параграф дисертантът прилага техниката „Case study“ към три проблема: несигурността в ЮА като риск за интеграцията на Европа; миграцията от ЮА като проблем на сигурността на ЕС; образователната система в България като механизъм за социализация на мигрантите от ЮА. Проблемите са достатъчно сериозни и прилагането именно на този аналитичен подход е само една от възможностите за изследването им. Не споделям опасенията, че несигурността в региона се отразяват съществено на интеграцията в Европа. Струва ми се, че разглеждането на проблема за образователната система в България,

въпреки неговата несъмнена значимост по принцип, е до голяма степен встрани от основната линия на дисертацията.

Авторът демонстрира висока литературна осведоменост по проблема. Списъкът на използваната литература съдържа 233 позиции, преобладаващата част от които (195) са интернет ресурси. Публикациите са на български, руски и английски език. Източниците са използвани коректно и в съответствие със замисъла на работата и поставените задачи.

Резултатите от теоретичния анализ показват, че целта е постигната и изследователските задачи са изпълнени, което свидетелства и за успешна съвместна работа с научния ръководител. Може да се приеме, че работната хипотеза е потвърдена като цяло.

3. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд.

В дисертационната разработка е използван подходящ изследователски инструментариум и са получени научни резултати с теоретична и приложна насоченост, част от които имат приносен характер. Нямам съмнения в личното участие на докторанта в този процес.

В същото време, по мое мнение, претендираните приноси се нуждаят от известно преформулиране, реструктуриране и обобщаване. Приемам наличие на приноси в следните насоки:

Научни приноси:

Ново знание. Пръв път, доколкото ми е известно, в българската научна книжнина се прави подробен и цялостен анализ на междудържавните и вътрешните конфликти в Южна Азия.

Допълва се съществуващото знание за международните и вътрешните конфликти като цяло чрез модели и сценарии за развитие на конкретните конфликти в региона.

Структурирано е знание за интересите и целите на регионалните и външни играчи.

Разкрити са нови връзки между процесите в региона и регионалната и международната сигурност, както и отражението върху сигурността в ЕС и България.

По нов начин са анализирани възможностите за повишаване на сигурността в региона. Представени са основните концептуални схващания за постмодерен модел на сигурност чрез интеграция.

Научно-приложни приноси:

В научен оборот се въвежда структурирано знание за Южна Азия като цяло и в частност за състоянието на средата за сигурност в региона. То може да бъде използвано успешно в научно-изследователската и образователната дейност в сферата на международните отношения и сигурността.

4. Оценка за автореферата и публикациите по темата

Авторефератът е изготвен според изискванията и изцяло отразява съдържанието на дисертационния труд.

Докторантът е представил списък на 15 публикации по темата на дисертацията (статии и научни доклада на национални и международни научни форуми). Отделно са посочени още 5 публикации в Интернет-сайтове. Всичките те отразяват различни страни и етапи на изследването и като количество и качество свидетелстват за високата изследователска продуктивност на докторанта.

5. Критични бележки и препоръки

Високо оценявам положените от докторанта усилия и качеството на неговата научна работа. В същото време към дисертацията могат да бъдат отправени някои критични бележки и препоръки.

Намирам известни слабости от гледна точка на обработката на текста. Една допълнителна редакция в случая би била много полезна.

Авторът широко използва чужди информационни източници на английски език със съответното коректно посочване. Забелязват се обаче проблеми с превода, а оттам и с точността на някои понятия и наименования на български език. Например в дисертацията се говори за един от вътрешните конфликти в Пакистан – в провинция „Балочистан“, с население „балочи“. Възприетата транскрипция на български език е „Белуджистан“, населението – съответно „белуджи“.

Забелязват се и някои проблеми от композиционно естество.

На места в изложението им съдържателни повторения, връщане към предишни разсъждения (например параграф 4 от втора глава, който отново се занимава след първа глава с характеристика на конфликтите в региона).

При разглеждане на позициите на различни изследователи по тематиката на дисертацията понякога докторантът предлага твърде дълго и пространно излагане, което може да се съкрати и синтезира, за да личи по-силно личното отношение.

По сходен начин при въвеждане на ролята на различни организации, свързани с темата, следват разгърнати описания на самите тях – например какво представлява ЕС (с.142-143), което очевидно не е предмет на изследването.

Налице са отделни формулировки и тези със спорен характер. Препоръчително би било уточняване и допълнително изясняване на някои базови понятия в теорията на сигурността.

Например на с. 128 се посочва, че рисковете и заплахите дестабилизируют региона. Дестабилизацията обаче е следствие от определени процеси, отношения и събития. Рисковете и заплахите са израз, характеристики на несигурността, нестабилността – резултат от определени процеси и действия.

На с. 153 миграцията се описва и като заплаха, и като риск, опасност и предизвикателство за ЕС.

Очаквах във втора глава по-широко да бъде използван инструментариумът на геополитическия анализ като се използват съответните аналитични категории. Характеристиката на региона като геополитически възел се появява чак към края на дисертацията.

При подбор на литературните източници, струва ми се, са пренебрегнати някои български автори, публикували трудове в областта на теорията на конфликта и международните конфликти. Препоръчително би било да се вземе под внимание и знаковото, според мен, произведение на Джоузеф Най-младши за международните конфликти, издадено и на български език.

Бих препоръчал онагледяване на текста чрез например карти, диаграми, сравнителни таблици и пр.

Позволих си тези бележки и препоръки най-вече с оглед по-нататъшната работа на докторанта. Категорично твърдя, че те не променят общата положителна оценка от представения труд.

6. Лични впечатления от докторанта

Познавам Ерол Буюклиев като студент в магистърската програма по международна сигурност в Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“. Проявяваше последователност и задълбоченост в усвояване на преподаваните знания.

7. Заключение

Представен е самостоятелен дисертационен труд, в който са получени резултати с приносен характер. Той напълно отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Р България и Правилника за

неговото прилагане за придобиване на образователната и научна степен “доктор”.

Авторът демонстрира добра подготовка в специфичната материя на дисертацията, показва умения за работа с литературни източници и възможности да прилага различни методи за анализ, както и да прави необходимите обобщения.

8. Оценка на дисертационния труд

Давам положителна оценка на дисертационния труд на тема „Конфликтите в Южна Азия в началото на XXI век и влиянието им върху регионалната сигурност”.

Авторът Ерол Салиев Буюклиев изпълнява условията за получаване на образователната и научна степен “доктор” в област на висшето образование 9. „Сигурност и отбрана“, професионално направление 9.1. „Национална сигурност“.

13. 06. 2018 г.

РЕЦЕНЗЕНТ

проф. д-р Юрий Търкаланов: